VOERENS BLAEDSJE

België – Belgique
PB 3790
12/3795

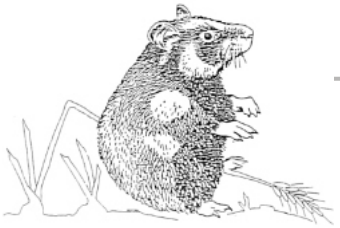

Nr. 92 —oktober, november, december 2026

Heem en Natuur Voeren

Terugkijkend op een hete en droge zomer

De zomer was lang, heet en droog. Dat zal niemand ontkennen. Drie officiële hittegolven op twee maanden tijd maakten we nooit eerder mee. De Voer slonk geleidelijk tot een smal, aarzelend beekje. Op kleiachtige wandelpaadjes ontstonden krimpscheuren waartussen grillige veelhoeken een soort legpuzzel vormden. Bomen en struiken lieten een deel van hun groene blaren vallen; een poging om zichzelf te beschermen door minder vocht te verliezen. Voor landbouwers en fruittelers was het nagelbijten: hittestress reduceerde de groei van gewassen, groenten, fruit. En er is vooral de tragische menselijke tol van bijna 3000 extra overlijdens in ons land.

Hoe komt het dat we steeds vaker te maken krijgen met extreme droogte? De klimaatopwarming is een niet te ontkennen factor. Maar wist je ook dat Vlaanderen tot de meest waterarme en droogtegevoelige regio's van Europa behoort? Vroeger waren hier talrijke moerassen en drassige gebieden waar plaatsnamen nog naar verwijzen. Door drooglegging werd akkerland gewonnen. De bevolkingsgroei noopte tot huizenbouw en niet alleen in steden. De lintbebouwing leidde tot een groot grondbeslag. De wegeninfrastructuur en de bedrijven volgden. Grootschalige drainage, het rechttrekken van waterlopen, het snel afvoeren van regenwater leek noodzakelijk.

Pas sinds 2020 proberen we dat historisch foutieve waterbeheer om te keren met de Blue Deal van de Vlaamse Regering. Minder draineren is cruciaal in gebieden waar zich drinkwaterwinning of kwetsbare waterlopen en natuur bevinden. Rivieren kunnen weer meanderen, de riolen mogen niet zomaar hemelwater opslokken. Beleidsmakers hebben ingezien hoe belangrijk het is om water vast te houden. De hoge verhardingsgraad van de Vlaamse bodem moet dringend worden teruggeschroefd want we horen bij de slechtste van de Europese klas. Bij nieuwbouw wordt een regenput gesubsidieerd. Wie een kleine tuin heeft (1 are of minder) of een perceel van maximaal 6 meter breed wordt verondersteld een systeem voor ondergrondse filtratie te voorzien. De beste manier is een gelaagde beplanting op maat met een vegetatielaag, heesters én bomen. De overloop van een regenput of een terras kan je dan via een soepele buis tussen die beplanting laten lopen. Andere systemen die vaak gepromoot worden, zijn duurder en omslachtiger. In grotere tuinen is bij nieuwbouw een wadi verplicht. Een eerste Vlaamse lijst met toegelaten waterdoorlatende verhardingen werd eind juni bekendgemaakt. Uit het Betonrapport gepubliceerd door Natuurpunt in 2024 lees je af dat onze gemeente tegen 2050 nog verder moet ontharden, deels ook om verharding die soms nodig is, te compenseren. De tijd zal uitwijzen in hoever al deze maatregelen voldoen om komende droogteperiodes beter door te komen. In je eigen tuin kan je alvast aan de slag!

Rita Plattau

746 Terugkijkend op een hete en droge zomer
747 De geschiedenis van het Voerdrupke
748 Natuurherstel werkt: bruin dikkopje is terug
Niet alle experimenten slagen
749 Onze inheemse tortelduifjes
750 Verongelukte dieren: sperwer, ree
Een foto van de overgrootmoeder van Edwin Meertens
751 Zomerwandelingen in Altenbroek ...
752 ... en in Schoppem
753 Nog oude foto's, uit het archief van Jan Lemmelijn
Wat betekent *koerhemel*?
Agenda: lezing, presentatie van ons jaarboek

Voor € 15,- ben je een jaar lang lid.

Het Voerens Blaedsje is het kwartaalbericht van **Heem en Natuur Voeren**.

Secretariaat: secr@heemennatuurvoeren.be https://heemennatuurvoeren.be
IBAN: BE10 7353 5203 4004 BIC: KREDBEBB

Samenstelling en eindredactie: Rik Palmans, Sint-Pieterstraat 7, 3792 Sint-Pieters-Voeren, rik@heemennatuurvoeren.be

Aan dit Blaedsje werkten mee: Joep Buysen, Chris en Gudrun Coeckelbergh-Poelmans, Rik Palmans, Rita Plattau, Guido Sweron, Jos Tuerlinckx, Jettie de Wal.

Afgiftekantoor 3790 Voeren, Erkenningsnummer P 303632
Verantwoordelijke uitgever: Rita Plattau, Ketten 13, 3798 's-Gravenvoeren

De geschiedenis van het Voerdrupke

In de loop van 1989 werd er in de Limburgse gewestelijke VVV's flink nagedacht aan de promotie van bestaande… en nieuwe streekproducten. Likeurstokerij Scheelen uit Hechtel werd van verscheidene zijden aangezocht om een streekdrankje… uit te vinden.

Ook in de Voerstreek, waar we net bezig waren met de inrichting van een ruim infokantoor op het Kerkplein van 's-Gravenvoeren, deden we geïnteresseerd mee. Er bestond in de Voerstreek een traditie van sleedoornpruimpjes op zware jenever (1/3 jenever, 1/3 pruimpjes, 1/3 suiker) gedurende een half jaar in de kelder te bewaren en achteraf heel koel te serveren als een drupke. Sleedoornstruiken groeiden in de Voerstreek overal 'in het wild' en in de late herfst kon je daaraan de bijzonder wrange (in het oud-Nederlands: *sleeuwe*) pruimpjes oogsten.

De likeurstoker stelde allerhande smaken voor van perensap, appelsap, lindenbloesem, vlierbloesem enz., maar die smaken waren 'te gewoon'. Sleedoorn klonk exotischer in Limburg en dus… creëerde Jean Scheelen een drankje op basis van het extract van sleedoornvruchten.

Het mocht niet te sterk zijn: max. 22° alcohol, om in de categorie van de aperitiefwijnen te blijven, niet te zoet en niet te zuur.

Om de smaak defintief te bepalen en te kijken of de doorsneetoerist, zowel mannen als vrouwen, het drankje kon waarderen, werd er in het Paviljoen een blinde proefsessie georganiseerd waaraan alle mogelijke toevallige voorbijgangers mochten deelnemen. Zo werd uiteindelijk de smaak van het streekjenevertje vastgelegd.

Voor de naam gingen we te rade bij Jaak Nijssen want een streekproduct moest toch een naam krijgen in het lokale dialect! Jaak bedacht 'e Voerdrupke mit Sjlieëkreke' en zo werd het aan het publiek gepresenteerd. Voorzitter Guido ontwierp een gepast etiket voor zowel de 70cl-fles als voor het zakflesje van 20cl.

Naar aanleiding van het 25-jarig bestaansjubileum van de gewestelijke VVV 'De Voerstreek', op 22 juni 1989, werd het 'Voerdrupke' officieel gelanceerd.

Een of het een succes werd! De eerste bestelling van een bescheiden 500 flessen vloog de deur uit en het werden er vele duizenden op jaarbasis.

Een nieuw product heeft nood aan snelle bekendheid en om die te bereiken schakel je best een 'verborgen verleider' in. Met andere woorden: je product wordt visueel gekoppeld aan een waarmerk zoals 'grootmoeder' op je confituurpot of een pin-up op de kap wan je sportwagen…

Dus trok ik als voorzitter naar Jetteke die een authentiek ouderwets winkelje uitbaatte in het schilderachtige gehucht Veurs (Sint-Martens-Voeren). In het begin zonder veel bijval.

Met veel moeite liet Jetteke zich verleiden om twee flessen aan te kopen en toen ze dat aan haar man Leon vertelde, was (dixit Jetteke zelf) 'het vuur i gen daak'. Leon zei, zonder te proeven: 'Wat höbs te dich noe laote aaplakke?' Maar aan de kabien stond toendertijd een tafeltje met vier stoelen en Jetteke liet daar toeristische gasten en wandelaars proeven…van 'het Voerdrupke van Jetteke'. Nadat korte tijd later er in *De Limburger* een artikel over Jetteke en haar drupke werd gepubliceerd, was het hek helemaal van de dam, en was ons nieuwe streekproduct gelanceerd.

Guido Sweron

Natuurherstel werkt: bruin dikkopje is terug

Foto:jan Wessels (vlinderstichting.nl)

In natuurgebied Altenbroek is sinds dit jaar weer een populatie van het bruin dikkopje aanwezig. Deze zeldzame dagvlinder komt in Vlaanderen nog maar op een handvol locaties voor. Dat de vlinders nu opduiken op een door Natuurpunt hersteld kalkgrasland, is een opsteker voor de beheerders.

In de twintigste eeuw kwam het bruin dikkopje in drie Vlaamse provincies voor. Uit de provincies Vlaams-Brabant en Antwerpen verdween de vlinder al decennia geleden. Ook in Limburg liep het aantal populaties terug, maar hield de soort stand op een handvol locaties. Het is dus niet verwonderlijk dat het bruin dikkopje al lang op de Rode Lijst staat (in de categorie 'kwetsbaar'). Sinds 2016 worden de vaste populaties opgevolgd via het Vlaamse meetnettenproject, maar dat gaat slechts over vier locaties.

Natuurherstel in de Voerstreek zorgde ervoor dat daar nu een vijfde locatie is bijgekomen. In 2011 groef Natuurpunt een perceel af in het Altenbroek, met het oog op herstel van kalkgrasland. De toplaag waarin te veel voedingsstoffen zaten, werd verwijderd om typische planten van kalkgraslanden meer kansen te geven. En dat lukte ook: zo komt bevertjes (een opvallende grassoort) veelvuldig voor op het perceel, evenals typische planten zoals grote centaurie, geelhartje, duifkruid, ruige weegbree. En met de plantensoorten volgde ook de fauna. Kalkdoorntje, zwarte sachembij, grote behaarde pantserwants, klaverblauwtje: stuk voor stuk zeldzaamheden die hun weg vonden naar dit perceel. En nu dus ook het bruin dikkopje. Solitaire vlinders werden waargenomen op 22 mei en 29 juni, maar op 9 juli bleek de soort goed vertegenwoordigd op dit ene perceel.

Helemaal nieuw voor het gebied is de soort evenwel niet. Ook in 2018 dook ze er op, en was er ook een kleine populatie, getuige de waarnemingen in 2019. Nadien werd het vlindertje niet meer gezien in Altenbroek: het was dus een vestiging van korte duur. Dat er nu 15 exemplaren op minder dan een uur werden geteld -naar Vlaamse normen hoge aantallen-, doet hopen dat de kansen op een duurzame vestiging nu groter zijn.

De terugkeer van deze soort is een succes voor het natuurbehoud. Voor zo'n geslaagde terugkeer zijn twee factoren van belang: 1) het herstelde leefgebied moet van goede kwaliteit zijn (en door de doelsoort als geschikt geacht) en 2) de doelsoort moet in staat zijn om het herstelde leefgebied te bereiken. In Wallonië is het bruin dikkopje veel wijder verspreid dan in Vlaanderen. Ongetwijfeld is de herkolonisatie dus vanuit het zuiden gebeurd.

Het is nu afwachten of nog meer soorten dit voorbeeld zullen volgen. Ook dambordje is zo'n in Wallonië wijdverspreide soort die af en toe in de Voerstreek gezien wordt.

Wim Veraghtert (Natuurpunt Studie)

Niet alle experimenten slagen

Als je ergens aan begint heb je uiteraard verwachtingen in verband met het resultaat. Mooi als het lukt maar het kan ook uitdraaien op een flop. Daar leer je wel altijd wat van, maar je hebt toch altijd een beetje spijt van de tijd en de energie die je erin hebt gestoken. En meestal hang je het resultaat niet aan de grote klok. Maar ik wil toch even terugkijken op twee initiatieven van de voorbije zomer die allebei een teleurstellend resultaat kenden.

Een eerste had betrekking op de galloway-runderen die in natuurreservaat Altenbroek lopen. Ze hebben enkele tientallen hectaren bos en grasland tot hun beschikking. Enkele keren per week ga ik kijken of alles in orde met ze is. Dan is altijd de eerste vraag: waar zouden ze deze keer ongeveer kunnen zitten? Daarom kregen dit jaar twee dieren een tracker, zodat ik op computer of gsm hun locatie kan aflezen.

Nu we een aantal maanden verder zijn, blijkt het systeem toch niet te voldoen. De lokalisering is onvoldoende nauwkeurig: regelmatig bevindt een dier zich volgens de app een eind buiten de afsluiting, terwijl dat in werkelijkheid niet het geval is. Eén keer werd er eentje zelfs in het centrum van Verviers gesignaleerd, 47 km van Altenbroek! De meest recente melding is vaak ook een uur of meer oud, zodat de dieren zich intussen al hebben verplaatst.

Het systeem bleek wel interessant te zijn om een beeld te krijgen van het bewegings- en activiteitenpatroon van de dieren. Dat wil ik beslist nog eens uitwerken. Maar wat de eerste doelstelling betreft, namelijk op elk ogenblik precies weten waar de kudde rondhangt, haalde het een onvoldoende.

Tweede teleurstelling: de bijvoederactie voor de zomertortel, een kleine duifachtige waarvan het aantal al sinds decennia achteruit gaat. Bij ANB willen ze meer inzicht krijgen in die problematiek en daarom hebben ze al enkele keren tortels uit-

gerust met een zendertje. Tegelijk willen ze ook proberen iets te doen aan de omstandigheden hier, zodat de kans op broedsucces alleszins al verbetert. Door de veranderingen in de landbouw vinden de tortels hier vaak te weinig voedsel. De onkruidrijke akkers van weleer hebben plaats gemaakt voor steriele maïsakkers. Kun je op plekken waar nog zomertortels nestelen, de vogels helpen met extra-voedsel in de vorm van volièrezaad?

Chris Coeckelbergh had in Voeren twee plekken aangeduid waar hij in 2025 zomertortels had waargenomen, eentje in de buurt van De Plank en eentje in natuurreservaat Altenbroek. Op beide plaatsen hebben we daarom enkele keren per week zaad uitgestrooid. Op De Plank werd er een wildcamera bij geplaatst, zodat we konden controleren of het zaad inderdaad werd gegeten.

Dat gebeurde wel, maar niet door zomertortels. Op de camera waren kraaien, dassen, reeën en hazen te zien, aangetrokken door het voedsel of gewoon per toeval voor de camera door lopend. De bevestiging dat het nog goed gaat met de zomertortels in Voeren kunnen we aan de hand van dit experiment dus helaas niet geven.

Intussen heb ik wel nog enkele zakken volièrezaad in de garage staan. Als er iemand een nuttige bestemming voor denkt te kennen mag hij/zij het altijd laten weten. Misschien om andere vogels de komende winter te helpen doorkomen?

Rik Palmans

Onze inheemse tortelduifjes

In onze streken komen twee soorten tortelduiven voor: naast de vrij algemene Turkse tortel is er ook de zomertortel. De Turkse tortel zoekt de nabijheid van menselijke bewoning op en daardoor krijg je hem regelmatig te zien. Hoeveel er precies voorkomen in Voeren is moeilijk te zeggen. Chris Coeckelbergh houdt in zijn schatting een brede marge aan: tussen 56 en 200 broedparen.

De zomertortel is veel zeldzamer en ook moeilijker waar te nemen omdat het een bosvogel is. Voor de laatste jaren waren er 12 waarnemingen in 2024, in 2025 nog slechts 3 en in 2026 werd geen enkele zomertortel meer genoteerd in Voeren. De meeste waarnemingen waren in het oosten van de streek; de meest westelijke was op de Schoppemerhei.

De zomertortel is een trekvogel; hij brengt de winter door in Sahellanden als Senegal. Hun aantal gaat al decennia achteruit, maar de oorzaak van die achteruitgang is niet eenduidig. Wellicht gaat het om een combinatie van factoren: habitatverlies in Europa, veranderende omstandigheden in de Sahel, bejaging tijdens de trek.

Naast de verschillen in de omgeving waarin ze voorkomen, zijn ze ook van elkaar te onderscheiden aan de tekening op de hals: de Turkse tortel (bovenste foto) heeft daar één streep (ring), de zomertortel (foto's onderaan en links) drie.

Chris Coeckelbergh, Rik Palmans

Verongelukte dieren

Willy Machiels stuurde ons nevenstaande foto, van een sperwer(wijfje) dat hij dood vond achter de schuur bij zijn huis in Moelingen. Sperwers komen wel vaker aan hun einde doordat ze ergens tegenaan vliegen bij het achtervolgen van een vogel en hun nek breken.

De andere foto is gemaakt door Jean-Paul Caelen. Deze ree moet een lange doodstrijd gekend hebben. Ze was in paniek ergens voor gevlucht, misschien een loslopende hond, en vast komen te zitten in het raster rond een weide in het natuurreservaat Altenbroek.

Een oude foto

Edwin is de zoon van Victor Meertens en neef van Frans Meertens, die pastoor was in Smeermaas. Edwin is dus ook een neef van Rob Brouwers. Edwin schreef aan ons:

‘Lang geleden heb ik een fotolijst met foto van mijn overgrootmoeder gekregen uit de familiestukken. De mevrouw op de foto is mijn overgrootmoeder, Lambertina Jongen-Cerfontaine, overleden op 14-09-1937.

De foto is gemaakt en gesigneerd door Jos. Kerff (*) in 1929. De fotolijst is hier en daar wat beschadigd. Ik heb deze lijst veertig jaar bewaard en wil er nu afstand van doen. Mogelijk heeft de foto en de fotolijst voor het archief van Heem en Natuur Voeren enige waarde. Dat zou mijn voorkeur hebben want weggooien bij het huisvuil kan ik altijd nog doen. Ik weet dat dit zonde zou zijn omdat er zeker mensen zijn die interesse hebben in oud werk van deze in de Voerstreek bekende fotograaf.’

Graag bedanken we Edwin voor zijn bijdrage, meer bepaald deze foto en de bidprentjes van zijn overgrootouders. We zijn overigens altijd geïnteresseerd in oude foto’s. Zie in dat verband ook het bericht op pagina 753 in dit nummer.

(*) Joseph Kerff was een broer van Marcel Kerff, aan wie we in de twee vorige edities van het Voerens Blaedsje al aandacht besteedden. Hij was als fotograaf actief in ’s-Gravenvoeren in de eerste decennia van de vorige eeuw.

Zomeravondwandelingen in Altenbroek…

20 juni 2026, een van de langste avonden van het jaar, was er weer een struinwandeling door het natuurpuntreservaat van Altenbroek. De hoge dagtemperatuur van 33 °C die ‘s avonds nog aangenaam nazinderde en de WK voetbalwedstrijd van Nederland tegen Zweden hield menigeen tegen aan de start te verschijnen. Met een klein gezelschap gingen we toch op pad ,waarbij we uitgefloten werden door een hele kolonie vroedmeesterpadden.

Eerst liepen we door een hoog opgeschoten grasland, waar de meeste deelnemers blij waren met hun lange broek. Op heel veel plekken was de grond ruw omgeploegd door de wilde zwijnen. Zo erg dat het niet meer te doen is de wei machinaal te maaien. Zo krijg je bijna meer aarde dan gras in je hooi. Ook de aanpalende helling, die ooit ontbost werd met de bedoeling er een kalkhellingwei van te maken, begint terug bebost te geraken. Omdat het stuk op het bestemmingsplan nog steeds als bos staat ingekleurd, moet dat plan eerst aangepast worden! Verderop in het weiland was het terrein ooit van drainage voorzien maar die heeft Natuurpunt eruit gehaald. Nu het op plaatsen weer terug vochtiger wordt verschijnt er steeds meer reuzenpaardenstaart en zien we de echte koekoeksbloem die met haar draadvormige kroonbladslippen duidelijk maakt dat ze bij de anjerfamilie hoort (foto hiernaast). Allemaal in de buurt van een echte kalktufbron, met aan Nederlandse kant van de grens ook zo’n bron. Dit soort bronnen hebben we in Voeren wel meer, bijvoorbeeld de Koelebron in Sint-Martens-Voeren, maar in Nederland is het een grote zeldzaamheid! Zo gauw het water uit de bron komt slaat de opgeloste kalk neer als een soort ketelsteen op takjes en stenen.

Hogerop in het reservaat, waar een aantal jaren geleden de bovenlaag van de grond is afgegraven en nu de mergel aan de oppervlakte komt, verschijnt een bijzondere flora. We vonden driedistel, bosorchis, bijenorchis, duifkruid, klavervreter, kleine tijm, blaassilene en ratelaar. Ook een klein aantal kruisbladgentiaan, tot nu toe de enige exemplaren in Vlaanderen. Ze verschenen hier enkele jaren geleden, toen iemand zaadjes uit de Jekervallei had meegenomen en hier uitgezaaid. Natuurpunt is niet blij met dit soort acties, maar omdat de plantjes uit de directe omgeving stammen mogen ze hier blijven staan.

Ondanks de speciale soorten ontstaat de indruk dat het allemaal wat minder is dan vorig jaar. Vorig jaar hebben ze dit stuk voor de eerste keer in twaalf jaar gemaaid. Of het daarmee te maken heeft?

Bij het verlaten van deze site deden we ons te goed aan de *Abesse de Mouland* kersen. een zalige kers, vol van smaak en niet zo zoet als die dikke *Hedelfingers*. De variëteit *Abesse de Mouland* komt uit Moelingen. Het woord *Abesse* staat voor abdis. Een oorsprong in een kloostertuin in Waalstalig gebied in België is dus aannemelijk. De kers was al in de 14de eeuw bekend. Ze werd ook ijskers genoemd, vermits ze in ijskelders werd bewaard tot verderop in het seizoen.

Rik Buskens uit Teuven vond het een boeiende excursie. Zijn interesse gaat steeds naar het grotere geheel van landschap, doelstelling en beheer, maar nu werd hij ook verrast door de aandacht voor de details waar hij zelf gemakkelijk aan voorbij gaat. Terug op de parking verbaasden wij ons dan weer over zijn oude Mercedes uit 1989, die hijzelf heeft voorzien van een elektrische aandrijving. Zo is dat nu een zalige én goedkope oldtimer. Dat is wat hij met zijn bedrijf doet, maar dat ook thuisbatterijen plaatst met accu’s uit de autoindustrie die nooit in de productielijnen zijn opgenomen!

Joep Buysen

… en in Schoppem

Deze wandeling moesten we in juli uitstellen, want het leek toen even dat België wereldkampioen voetbal ging worden... Na een stuk of vijf hittegolven organiseerden we deze excursie dan eindelijk eind augustus. Maar dan zijn de avonden al een stukje korter, zodat de wandeling minder lang duurde dan voorzien. Al gunstig want het begon op het laatst wat te druppelen. Ondanks dat er door Buienradar hevige onweders beloofd werden kwamen er toch 17 deelnemers opdagen, waaronder een aantal nieuwe leden trouwens, wat fijn was om kennis te maken.

Rik Palmans liet ons het Schoppem/Schophem van nu zien in vergelijking met dat in de 17de en 18de eeuw. Het Schoppem van vroeger (toen steeds zonder h geschreven, totdat een pastoor plots *Schophem* ging schrijven, waarschijnlijk geïnspireerd door de betekenis van de uitgang *-hem* als heem, woonst – waardoor die laatste schrijfwijze nu ook officieel door het gemeentebestuur wordt gebruikt) toonde hij aan de hand van oude kaarten. Daaruit bleek dat er vroeger beneden in de vallei veel meer huizen stonden dan tegenwoordig. De recente nieuwbouw situeert zich vooral boven aan de doorgaande weg, die toentertijd de *Hooghstraet* werd genoemd. We vonden niet van elke oude weg het huidige traject terug. Ofwel bestaat die niet meer, ofwel deugden de kaarten van toen niet helemaal. Dat was zeker het geval voor de Ferrariskaart, nochtans bekend als een van de meest getrouwe weergaven van de geografie van die tijd. In Schoppem lijkt die wel op een maandagmorgen te zijn gemaakt, of door iemand die er van ver met de pet naar heeft gegooid.

Verderop kregen we een zicht op het nieuwe bufferbekken dat 's-Gravenvoeren moet drooghouden bij ernstige wateroverlast. Daartoe is er een dijk aangelegd, precies daar waar er vroeger al een molenwater in een hoger gelegen bedding liep, ten behoeve van de watermolen in Meulenberg. Die molen stond ooit bekend als de papierfabriek van Schoppem.

Er stond nog een andere papiermolen iets hoger op de Voer. We konden zelfs nog een bult in het grasland ontdekken waar die gestaan moet hebben. Jaak Nijssen zei vroeger: 'Geschiedenis is ook kijken naar de dingen die niet meer te zien zijn.' Hij had deze watermolens en de papierfabricage onderzocht en ontdekte aan de hand van watermerken dat er zelfs in Keulen oude kerkregisters geschreven zijn op papier uit Schoppem!

Rob Brouwers verzamelde een aantal amusante 'vertelselkes' uit Schoppem, vaak gebaseerd op oude legendes maar ook waar gebeurde verhalen. Tijdens de wandeling werden er enkele voorgelezen, zoals bijvoorbeeld over Zjeuve (Jozef Dodemont), destijds wellicht de bekendste inwoner van Schoppem. Iemand die van alle hout pijlen wist te maken, altijd op zijn eigen, originele manier. Zo beheerde hij lange tijd een kleine camping, hield hij een café, mestte hij hanen vet en verkocht hij ijs of groenten langs de deur. Als goede commercant hield hij zich ver van alle taalpolitiek, schuwde hij alles wat te zeer Vlaams of te Waals was. Zo wou hij Rob eens twee konijnen verkopen. 'Zo'n kastare, God weet hoeveel ze wel wegen', prees Zjeuve zijn handelswaar. 'Ho Zjeuve, Vlaamse Reuzen zeker?', vroeg Rob. 'Nee, nee', schrok Zjeuve, 'gewone Belgische konijnen.'

Joep Buysen

Twee kaarten van Schoppem uit het midden van de 18de eeuw. Op de bovenste, van Ferraris, is het huidige Schoppem niet te herkennen. Dat is wel nog altijd mogelijk op de onderste, van Villaret. Daarop zijn ook goed de loop van de Voer en van het molenwater te zien.

Nog oude foto's

Ook van Bénédicte Lemmelijn kregen we een aantal oude foto's uit de nalatenschap van haar vader Jan. Bij enkele groepsfoto's had hij ook de namen genoteerd van de personen die erop te zien zijn, wat uiteraard bijzonder waardevolle informatie is.

Bij de foto hiernaast waren geen gegevens genoteerd. Maar omdat van dit evenement nog meer foto's bewaard zijn gebleven, kunnen we het toch duiden. Het gaat om het 'bevrijdingsfeest' dat ergens in de eerste jaren na de oorlog werd georganiseerd in 's-Gravenvoeren. (Misschien weet nog iemand wanneer dat precies was; dat zou ook deze foto een toegevoegde waarde geven!) In de stoet die toen door het dorp trok werden scènes uit de oorlogsjaren uitgebeeld. Op deze foto is dat de gevangenschap (of erger) die iemand die door de Duitsers werd opgepakt, in Duitsland te wachten stond.

Het gebouw op de achtergrond is de huidige Kunstacademie, toentertijd nog de meisjesschool van de Ursulinen.

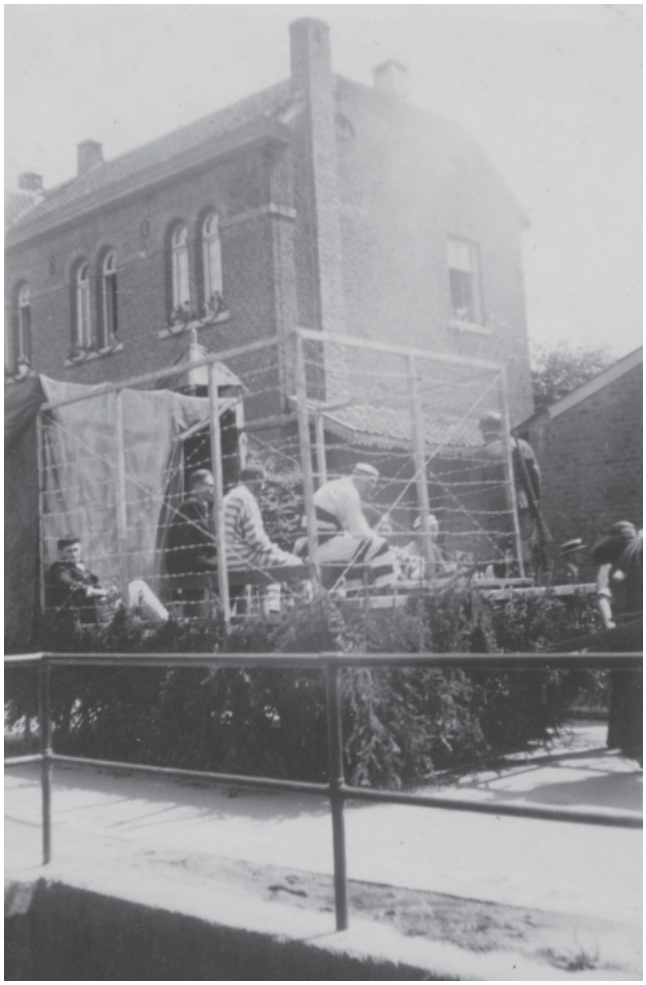

In Voerens Blaedsje nr 88 van vorig jaar meldden we een andere schenking: Mathieu van Elmbt uit Slenaken bracht ons de burgemeesterssjerp van naar zijn zeggen de laatste burgemeester van Sint-Pieters-Voeren. Dat was burgemeester Crutzen tot aan de fusie van 1976. Maar Mathieu vertelde ook hoe hij aan die sjerp was gekomen. Hij kreeg ze van Alice van Hinnesdael-Vaessen die de sjerp jarenlang in een ladenkastje had liggen. Zij was de zus van Maria Vaessen, de echtgenote van burgemeester Steins. Hij was burgemeester tot 1964. Dan zal het ook wel Steins' sjerp zijn geweest. Zo'n sjerp is overigens een persoonlijk bezit. Elke burgemeester en schepen schaft zijn eigen sjerp aan.

Terugkomend op de echt laatste burgemeester van Sint-Pieters-Voeren, Crutzen dus: hij bekleedde die functie in een periode waarin Sint-Pieters-Voeren 'geregeerd werd door drie ogen' – zo werd lachend gezegd door de bevolking. Want Joseph (Joep) Crutzen zag maar uit één oog, net als de gemeentesecretaris Philippe Pinckers. En ook pastoor August Meys (1909-1983) had maar één oog....

Wat staat hier?

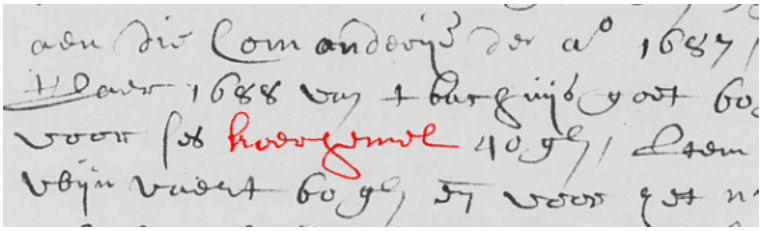

Dit stukje komt uit een verslag van de zitting van de schepenbank van Sint-Pieters-Voeren, op 9 okober 1689. Het was een 'voogdgeding', een openbare vergadering die drie keer per jaar plaatsvond. De betaling van achterstallige belastingen was een van de besproken items: 'Den ontfanger heijst uuijt cracht van daegement huijden dienende Collas David per Pieter Traen boode ut retulit betaelinge van 35 gl. resterende aen die Comanderije der anno 1687, item voor 't jaer 1688 van 't bachuijs goet 60 gl. Item voor ses **koerhemel** 40 gl.'

Die tekst transcriberen is met Transkribus een fluitje van een cent, en dat oude Nederlands lezen lukt ook wel. Maar dan kom je een woord tegen waarvan de betekenis je volledig ontgaat. Wat is of zijn ***koerhemel***? Ik weet het echt niet. Wie het wél weet of een suggestie heeft, mag het me laten weten.

Rik Palmans

Komende activiteiten: oude documenten lezen, onze jaarvergadering

Tot enkele jaren geleden moest je naar het Archief in Hasselt, Luik of Maastricht gaan om oude documenten over onze streek te raadplegen. Soms is dat nog nodig, maar intussen is er toch al zoveel materiaal gedigitaliseerd en online beschikbaar, dat je vanop je eigen computer al heel veel kunt raadplegen. Hoe je dat doet, kun je leren op **vrijdag 6 november 2026** (om 20:00 uur) in het Paviljoen (Veltmanshuis, Kwinten 7 in Sint-Martens-Voeren). Rik Palmans laat je ook zien hoe hij ***Transkribus***, een AI-tool voor het ontcijferen van oude documenten – zoals het voorbeeld hierboven – gebruikt. Aanmelding vooraf is niet nodig.

Op **zondag 15 november 2026** (om 10:00 uur) presenteren we, ook in het Paviljoen, ons jaarboek ***D'r Koeënwoof.*** Dat is meteen ook de jaarvergadering waarop we met zoveel mogelijk leden onze werking evalueren. En we reiken onze wisseltrofee, het hamsterbeeldje, uit! Chris Coeckelbergh zal er een verhaal vertellen over vogels in de Voerstreek en daarbij zijn schitterende vogelfoto's laten zien. Wil je er graag bij zijn, geef dan een seintje aan secr@heemennatuurvoeren.be.